

Semiologija gregorijanskog korala i njezina metoda

(sažetak iz veće cjeline)

Petar Zdravko Blajić

U najredovitijem značenju, semiologija je znanost koja proučava ponašanje različitih znakova unutar društva. Govori se o medicinskoj, književnoj, glazbenoj i drugim semiologijama. Unutar glazbene semiologije razlikujemo semiologiju gregorijanskog korala, semiologiju sredovjekovne i moderne glazbe. Zapravo, svaki veći glazbeni period ima svoju semiologiju.

Glazbenoj semiologiji bliza je glazbena semiografija, koju bismo mogli definirati kao znanost o glazbenim oblicima i pisanju nota uopće.

Ovdje uzimamo gregorijansku semiologiju kao zasebnu znanost unutar teorije gregorijanskog korala i unutar muzikologije u najširem značenju. Ako je uzimamo kao znanost, to znači da ima svoj objekt i svoju vlastitu metodu.

Ovdje bismo, na vrlo sažet način, rekli nešto o gregorijanskoj semiologiji i njezinoj metodi, i to onako kako je uzima njezin najvažniji predstavnik, a moglo bi se reći i osnivaatelj, francuski benediktinac, *Eugène Cardine*. Razumije se, da o nekoj gregorijanskoj semiologiji kao znanosti kod nas nema ni spomena; što više, ni kao pojam, ni kao termin ne nalazi se u našoj Muzičkoj enciklopediji.

Da bismo mogli korisno primijeniti pravila opće i glazbene semiologije na gregorijansku i onda konkretno primijeniti samu gregorijansku semiologiju, trebamo najprije u jednom poznatom manuskriptu identificirati više *različitih neumatskih znakova* koji predstavljaju *isti slijed zvukova* (tonova), apstrahirajući činjenicu melodijskih intervala. Takav je slučaj, npr. *torculus* koji je u manuskriptu, u St. Gallu, predstavljen na 12 različitih načina. U ovom slučaju radilo bi se o prepoznavanju ili upoznavanju uloge namijenjene svakom tom različitom obliku istog znaka.

Slijedila bi zatim *klasifikacija* grafičkih oblika prema njihovoj upotrebi, a to znači da bismo morali nastojati prepoznati one grafije koje odgovaraju kompleksnim silabičkim artikulacijama, kao što su, npr. likvescentni znakovi i zatim osobitosti melodijskog

reda. Sve ostale grafičke modifikacije vode nas *glazbenoj interpretaciji*; upravo je to ono za čim, kao posljednjim i najvažnijim ciljem, ide semiološko istraživanje, pa je pod tim vidom najzanimljivije i najnužnije. (Kasnije kojom zgodom donijet ćemo neke od sigurnih semioloških rezultata koji bitno utječu na interpretaciju gregorijanskih melodija).

Da bismo napravili korak naprijed potrebno je poduzeti neke *preliminarne mjere*, tako verificirati *stalnu upotrebu* svakog znaka, posebno u tzv. melodijskim formulama, da bismo tako mogli sigurno utvrditi izričitu želju zapisivača melodije i razlog izbora baš tog znaka. *Prvi kriterij* kod proučavanja *jedne neume* jest izgled neume, njezina ekspresivna konfiguracija, dakle ono što se utvrđuje po paleografskoj datosti.

Drugi kriterij bio bi *upotreba* (utilisation), koju vrši zapisivač ili prepisivač poštivajući *estetski plan*, to znači, značenje riječi, melodijsko kretanje itd. Dokazi se također fundiraju na *kontrastima* u »jasnim kontekstima«, na kontrastima koji se očituju bez dvojbe, a opet u slučaju da se suprotni dokazi ne mogu izvući iz drugih konteksta također, »jasnih«. Nadodajmo svemu tome još *potvrdu*, koju nam daju ili mogu dati *pridodana slova*, osobito »c« i »t«.

Naše istraživanje *proširujemo* tražeći još dalje sigurnost u svjedočanstvu manuskripta iz iste familije (skriptorija, prepisivačke škole), i još dalje u pozitivnim potvrdama ili očitoj negativnoj potvrđi druge familije, pa i dalje notacije.

U čitavom ovom istraživanju mogu se uzeti u obzir i odnosi koji postoje, s većom ili manjom evidencijom, između značenja *dijakritičkih znakova* posuđenih iz literanih tekstova i novog značenja kojega su isti znakovi primili u glazbenoj notaciji, jer tako možemo doći do pravog razloga koji je utjecao na pronalazača tog sistema pisanja, bilo da se radi, npr. o svetogalskom, montekasinskom ili nekom drugom sistemu i stilu pisanja i zapisivanja gregorijanskih napjeva.